

การศึกษาปริมาณ ราคาและแนวโน้มของราคามันสำปะหลัง

3.1 ความเป็นมาของมันสำปะหลัง

มันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของไทยที่มีลักษณะเด่น คือเป็นพืชที่ทนต่อสภาพแห้งแล้ง ขึ้นได้ในแทบทุกท้องถิ่น การดูแลรักษาไม่ต้องเอาใจใส่มากนัก โรคพืชและแมลงไม่รบกวน มันสำปะหลังดั้งเดิมมีถิ่นกำเนิดอยู่ในแถบอเมริกากลางและอเมริกาใต้ หลังจากมีการค้นพบทวีปอเมริกา ชาวโปรตุเกสได้มีการนำพันธุ์มันสำปะหลังเข้าไปในแถบแอฟริกาเมื่อตอนกลางคริสศตวรรษที่ 16 จากนั้นจึงขยายไปยังทวีปเอเชีย และภูมิภาคอื่น ๆ มันสำปะหลังที่ปลูกได้ในประเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่ก็ใช้บริโภคเป็นอาหารของมนุษย์ในประเทศเกือบหมด จึงมีประเทศที่มีการส่งออกมันสำปะหลังที่เหลือจากการบริโภคในประเทศเพียงไม่กี่ประเทศ ที่สำคัญคือ ประเทศไทย อินโดนีเซีย และบราซิล

3.2 การผลิตมันสำปะหลังของไทย

ประเทศไทยเริ่มมีการปลูกมันสำปะหลัง เป็นครั้งแรกทางภาคใต้เมื่อรวมร้อยกว่าปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นการปลูกเพื่อใช้เป็นอาหารของมนุษย์ ต่อมาได้ขยายไปยังจังหวัดต่าง ๆ ตามชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก คือ ชลบุรี ระยอง และจังหวัดใกล้เคียง และได้มีการตั้งโรงงานแปรรูปในบริเวณแหล่งดังกล่าวด้วย ต่อมาจึงได้มีการขยายการเพาะปลูกไปยังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันตก และภาคกลางตอนบน จนมาในปี 2521/22 ประเทศไทยมีเนื้อที่เพาะปลูกรวมทั้งหมดประมาณ 8.3 ล้านไร่ และจังหวัดที่มีเนื้อที่ปลูกมันสำปะหลังสูงสุดตามสถิติปี 2521/22 คือจังหวัดนครราชสีมา มีเนื้อที่เพาะปลูก 3,093 ล้านไร่ รองลงไปได้แก่ จังหวัดระยอง 0.710 ล้านไร่ และจังหวัดชลบุรี 0.670 ล้านไร่ และได้ผลผลิตหัวมันสดถึง 18.400 ล้านตัน ในปี 2521/22 จังหวัดที่ผลิตมันสำปะหลังได้สูงที่สุดคือ นครราชสีมา ผลิตได้ 6.874 ล้านตัน

รองลงไปได้แก่ ระยะเวลา และชลบุรี ผลิตภัณฑ์ 2.446 และ 1.609 ล้านตัน ตามลำดับ

3.3 ปริมาณของมันสำปะหลัง

จากตารางที่ 4 จะเห็นว่า ตั้งแต่ฤดูกาลผลิตปี 2516/17 ถึง 2522/23 มีการขยายเนื้อที่เพาะปลูกเป็นผลทำให้ผลผลิตของมันสำปะหลังที่ได้เพิ่มขึ้นโดยในฤดูกาลผลิตปี 2516/17 ผลผลิตมันสำปะหลังรวมทั้งประเทศจะได้ 5.668 ล้านตัน ในฤดูกาลผลิตปี 2517/18 ผลิตได้ 6.240 ล้านตัน มีอัตราผลผลิตเพิ่มขึ้น 10.09% ในฤดูกาลผลิตปี 2518/19 ผลิตได้ 8.100 ล้านตัน มีอัตราผลผลิตเพิ่มขึ้น 29.80% ส่วนในฤดูกาลผลิตปี 2519/20 ผลิตได้ 10.138 ล้านตัน มีอัตราการเพิ่มขึ้น 25.16% และในฤดูกาลผลิตปี 2520/21 ผลิตได้ 12.392 ล้านตัน มีอัตราเพิ่มขึ้น 22.23% ต่อมาในฤดูกาลผลิตปี 2521/22 ผลิตได้ 15.048 ล้านตัน มีอัตราเพิ่มขึ้น 21.43% เฉลี่ยอัตราการผลิตมันสำปะหลังเพิ่มขึ้นระหว่างปี 2517/18 ถึง 2521/22 แล้วยาวประมาณปีละ 21.74% ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากราคาของมันสำปะหลังอยู่ในเกณฑ์สูงขึ้นเรื่อย จาก กิโลกรัมละ 0.26 บาท ในปี 2516/17 เป็นกิโลกรัมละ 0.51 บาท ในปี 2520/21 ประกอบกับสภาพดินฟ้าอากาศดี มีฝนตกดี ซึ่งเป็นเหตุจูงใจให้เกษตรกรขยายเนื้อที่เพาะปลูกเพื่อเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลัง สำหรับในฤดูกาลผลิตปี 2522/23 ผลผลิตมันสำปะหลังลดลงจากปีก่อนประมาณ 26% คือจาก 15 ล้านตัน เป็น 11 ล้านตัน เนื่องจากมันสำปะหลังที่เกษตรกรขายได้ในช่วงเก้าเดือนแรกของปี 2521 อยู่ในเกณฑ์ต่ำเพียง กิโลกรัมละ 35 - 45 สตางค์ จึงไม่จูงใจให้เกษตรกรปลูกมันสำปะหลังกันมาก ประกอบกับได้เกิดอุทกภัยในช่วงเดือนกันยายน - ตุลาคมปีก่อน และภาวะความแห้งแล้งในช่วงฤดูฝนนี้ นอกจากนี้การที่ราคามันสำปะหลังเกษตรกรขายได้ในปีนี้อยู่ในระดับสูงมากเมื่อเทียบกับปีก่อน ทำให้เกษตรกรขูดมันสำปะหลังก่อนเวลาอันสมควร ควดยเหตุดังกล่าว ผลผลิตมันสำปะหลังที่ขูดได้ในปีนี้จึงลดลงจากปีก่อนมาก

ตารางที่ 4 มินส์ปะหลัง : เนื้อที่เพาะปลูก จำนวนผลผลิต และผลได้ต่อไร่ระหว่าง 2516/17 - 2522/23

ปี พ.ศ.	เนื้อที่เพาะปลูก (1,000 ไร่)						ผลผลิต (1,000 ตัน)						ผลได้เฉลี่ยต่อไร่ (ก.ก.)	
	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้	รวมทั้งประเทศ	อัตราการขยายตัว (%)	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้	รวมทั้งประเทศ	อัตราการขยายตัว (%)	รวมทั้งประเทศ	อัตราการขยายตัว (%)
2516/17	157	816	1,624	128	2,725	-	355	1,57	3,531	208	5,668	-	2,080	-
2517/18	92	1,185	1,627	96	3,000	+10.09	224	2,33	3,522	159	6,240	+10.09	2,080	-
2518/19	129	1,585	1,888	113	3,715	+23.83	330	3,47	4,133	158	8,100	+29.80	2,180	+ 4.80
2519/20	105	2,117	2,151	-	4,373	+12.71	272	4,82	5,044	-	10,138	+25.16	2,318	+ 6.33
2520/21	186	3,621	2,168	25	6,000	+37.20	466	6,73	5,075	113	12,392	+22.23	2,062	-11.04
2521/22 ¹	-	-	-	-	6,313	+ 5.21	-	-	-	-	15,048	+21.43	2,225	+ 7.90
2522/23 ²	-	-	-	-	6,510	+ 3.12	-	-	-	-	11,135	-26.00	1,710	-23.14

¹สำนักงานปลัดกระทรวง, กองเศรษฐกิจการเกษตร, "สถิติการเกษตรของประเทศไทย 2521/22"

²ธนาคารแห่งประเทศไทย, "รายงานเศรษฐกิจและการเงิน" 2522.

3.4 ราคาของมันเป็นสำปะหลัง

จากตารางที่ 6 ในระหว่างปี 2517/18 ถึง 2520/21 ราคาของมันเป็นสำปะหลังที่เกษตรกรขายได้จะเพิ่มขึ้นเฉลี่ยปีละ 19.33% ต่อมาปี 2521/22 ราคาของมันเป็นสำปะหลังที่เกษตรกรขายได้ลดลง 29.41% คือจากราคาของมันเป็นกิโลกรัมละ 0.51 บาท ในฤดูการผลิตปี 2520/21 เป็นกิโลกรัมละ 0.36 บาท ในปี 2521/22 ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากปริมาณของมันเป็นสำปะหลังในปีนี้มีมากซึ่งผลิตได้ถึง 15.048 ล้านตัน หมายถึงอุปทานของมันเป็นสำปะหลังมีมาก ทำให้อุปสงค์ลดลง จึงทำให้ราคาของมันอยู่ในระดับต่ำ ต่อมาปี 2522/23 ผลผลิตมันเป็นสำปะหลังที่ขุดได้จึงลดลงจากปีก่อนมากตั้งเฝ้าโลกดวมาแล้ว ในข้อ 3.3 นี้ การที่อุปทานมันสำปะหลังมีน้อย ราคามันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันเป็นสำปะหลังในปีนี้จะอยู่ในระดับสูง แต่ปริมาณการส่งออกลดลงจาก 6.28 ล้านตัน ในปี 2521 เหลือประมาณ 3.96 ล้านตันในปี

การผลิตผลิตภัณฑ์มันเป็นสำปะหลังในช่วงครึ่งหลังของปีประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิงและเงินทุน เนื่องจากภาวะเงินตึงตัวและราคาน้ำมันที่แพงซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตและการขนส่งเพิ่มขึ้นมาก ยังผลให้ต้นทุนการผลิตและค่าขนส่งสูงขึ้น

สำหรับการกีดกันการนำเข้าผลิตภัณฑ์มันเป็นสำปะหลังใช้เลี้ยงสัตว์ของตลาดรวมยุโรป เพื่อช่วยผู้ผลิตสัตว์ในตลาดรวมยุโรปตามที่ฝรั่งเศสเรียกร้องนั้น ได้มีการตกลงร่วมกันระหว่างประธานเศรษฐกิจยุโรปกับไทยว่า การส่งออกผลิตภัณฑ์มันเป็นสำปะหลังใช้เลี้ยงสัตว์ไปยังตลาดยุโรปในระยะต่อไปจะต้องไม่เกินปริมาณที่ส่งไปในปี 2521 คือ 5.9 ล้านตัน โดยทางตลาดรวมยุโรปจะให้เงินช่วยเหลือแก่ไทย 100 ล้านบาท เพื่อให้ไทยใช้คนควาวิจัยและส่งเสริมให้เกษตรกรหาพืชอื่นปลูกแทนมันเป็นสำปะหลัง¹

¹ ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานเศรษฐกิจและการเงิน 2522.

ตารางที่ 5 บัญชีสมดุลของน้ำมันสำเร็จรูป¹

ปี	ผลิต (1,000 ตัน)	ใช้ในประเทศ (1,000 ตัน)	ส่งออก (1,000 ตัน)
2510	2,062	-204	2,266
2511	2,611	270	2,341
2512	3,079	344	2,735
2513	3,431	394	3,074
2514	3,114	253	2,861
2515	3,974	539	3,435
2516	5,668	780	4,888
2517	6,240	198	6,042
2518	8,100	1,239	6,862
2519	10,138	-57	10,195
2520	12,392	2,626	9,766
2521	15,048	-477	6,280
2522	11,135		3,960

¹กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, สำนักงานปลัดกระทรวง, กองเศรษฐกิจ-
การเกษตร, ความต้องการและผลผลิตของสินค้าเกษตรกรรม เอกสารเศรษฐกิจการ
เกษตร ประเภทตลาด เลขที่ 51 พ.ศ. 2521.

ตารางที่ 6 ราคาของหัวมันสด มันอัดเม็ด และแป้งมัน

ปี	หัวมันสด (บาท/ก.ก.)		มันอัดเม็ด (บาท/ก.ก.)			แป้งมัน (บาท/ก.ก.)	
	ราคาที่เกษตรกร ขายได้ (1)	ราคาที่โรงงาน รับซื้อ (2)	ราคาขายส่ง ในกรุงเทพฯ (3)	ราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. (4)	ราคาใน ตลาดยุโรป (5)	ราคาขายส่ง ในกรุงเทพฯ (6)	ราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. (7)
2514/15	0.32	-	0.81	1.01	1.79	1.84	1.68
2515/16	0.37	-	0.91	1.31	1.82	1.91	1.82
2516/17	0.26	-	1.03	1.32	1.83	2.45	2.25
2517/18	0.31	-	1.19	1.41	2.19	3.37	3.07
2518/19	0.45	0.53	1.56	1.83	2.26	3.19	3.08
2519/20	0.49	0.59	1.69	1.95	2.39	3.66	3.29
2520/21	0.51	0.53	1.54	1.87	2.15	3.28	3.24
2521/22	0.36	0.47	1.44	1.51	2.04	3.19	2.86
2522/23	0.74	1.07	2.15	2.23	2.91	4.73	3.90

- (1) (3) (5) สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.
 (2) พอลคามินส์สำหรับประเทศไทย.
 (4) (7) กรมศุลกากร.
 (5) บริษัท บีเคอร์ แกรมเมอร์.

ตารางที่ 7 ผลกระทบ มูลค่า ของมันสำปะหลังที่ส่งออกระหว่างปี 2516/17 - 2522/23

27

รายการ	ปี พ.ศ. 2516/17			ปี พ.ศ. 2517/18			ปี พ.ศ. 2518/19		
	จำนวน	มูลค่า (1,000 บาท)	บาท/ตัน	จำนวน	มูลค่า (1,000 บาท)	บาท/ตัน	จำนวน	มูลค่า (1,000 บาท)	บาท/ตัน
มันเส้น	18,198	25,116	1,380	105,328	143,580	1,363	70,594	120,406	1,705
แป้งมันสำปะหลัง	176,793	397,391	2,247	253,190	777,901	3,072	144,703	445,812	3,080
มันสำปะหลังอัดเม็ด	1,638,677	2,109,873	1,287	2,031,484	2,911,305	1,433	2,168,742	4,027,913	1,857
กากมันสำปะหลัง	1,738	2,004	1,153	1,761	2,038	1,157	1,222	1,400	1,145
สา쿠และแป้งสาคุ	832	2,177	2,616	392	1,350	3,443	185	911	4,924
รวมทั้งหมด	1,836,238	2,536,561		2,392,155	3,836,174		2,385,446	4,596,442	

ตารางที่ 7 (ต่อ)

รายการ	ปี พ.ศ. 2519/20			ปี พ.ศ. 2520/2521		
	จำนวน	มูลค่า (1,000 บาท)	บาท/ตัน	จำนวน	มูลค่า (1,000 บาท)	บาท/ตัน
มันเส้น	42,544	81,080	1,905	65,604	117,424	1,789
แป้งมันสำปะหลัง	236,517	778,039	3,289	201,264	653,061	3,244
มันสำปะหลังอึกเม็ด	3,441,327	6,666,861	1,937	3,686,670	6,946,026	1,884
กากมันสำปะหลัง	14	13	928	110	194	1,764
สา쿠และแป้งสาคุ	308	1,556	5,051	717	3,502	4,884
รวมทั้งหมด	3,720,710	7,522,549		3,954,365	7,720,207	

ตารางที่ 7 (ต่อ)

รายการ	ปี พ.ศ. 2521/22			ปี พ.ศ. 2522/23		
	จำนวน	มูลค่า (1,000 บาท)	บาท/ตัน	จำนวน	มูลค่า (1,000 บาท)	บาท/ตัน
มันเส้น	255,617	408,539	1,598	346,303	846,018	2,443
แป้งมันสำปะหลัง	235,160	673,794	2,865	514,096	2,381,292	4,632
มันสำปะหลังอัดเม็ด	5,796,117	9,806,340	1,691	9,618,037	23,858,820	2,480
กากมันสำปะหลัง	376	335	890	1,125	7,069.5	6,284
สา쿠และแป้งสาคุ	694	2,802	4,037	1,415	9,447.9	6,677

3.5 ศึกษาแนวโน้มราคาของมันสำปะหลัง

คือการคาดคะเนราคามันสำปะหลังในอนาคต โดยใช้สมการที่เรียกว่า Regression Equation ซึ่งได้แสดงวิธีการคำนวณในบทที่ 2 ข้อ 2.6 แล้ว (ดูตัวอย่างการคำนวณในภาคผนวกที่ 2)

ตารางที่ 8 แนวโน้มราคาของมันสำปะหลัง

ปี พ.ศ.	ราคาของมันสำปะหลัง ที่เกษตรกรขายได้ (บาทต่อกิโลกรัม)	อัตราการ ขยายตัว (%)	ราคาของมันสำปะหลัง ที่โรงงานรับซื้อ (บาทต่อกิโลกรัม)	อัตราการ ขยายตัว (%)
2523	0.635	-	0.845	-
2524	0.680	+ 7.08	0.925	+9.46
2525	0.725	+ 6.61	1.000	+8.11
2526	0.770	+ 6.20	1.076	+7.60
2527	0.815	+ 5.84	1.160	+7.80
2528	0.860	+ 5.52	1.235	+6.46
2529	0.925	+ 7.55	1.310	+6.07
เฉลี่ย		+ 6.46		+7.58

จากตารางที่ 8 จะเห็นได้ว่า ราคาของมันสำปะหลังที่เกษตรกรขายได้ในปี 2529 ประมาณกิโลกรัมละ 0.925 บาท ซึ่งมีอัตราการเพิ่มขึ้นของราคาเฉลี่ยปีละ 6.46% สำหรับราคาของมันสำปะหลังที่โรงงานรับซื้อในปี 2529 ราคา กิโลกรัมละ 1.310 บาท อัตราการเพิ่มขึ้นของราคาเฉลี่ยปีละ 7.58%

ราคาที่แตกต่างกันระหว่างโรงงานรับซื้อกับราคาที่เกษตรกรขายได้ที่ฟาร์ม กิโลกรัมละ 0.385 บาท

รูปที่ 2 แนวโน้มราคาของมันสำปะหลัง

